

Intra- and interlingual translation through the prism of linguistic fluidity and literary circulation

Višnja Krstić

University of Belgrade, SERBIA

visnja.krstic@gmail.com

ABSTRACT

This thesis concentrates on Roman Jakobson's widespread classification of translational relations, which distinguishes among *intra-*, *interlingual*, and *intersemiotic translation*. Albeit part of a tripartition, central to this investigation are the concepts of *intra-* and *interlingual translation*. Their destabilisation patterns are studied through the example of Serbo-Croatian and its successor languages (Serbian, Croatian, Bosnian, and Montenegrin), which, before the disintegration of SFR Yugoslavia, coexisted as different varieties of the Serbo-Croatian language; today they tend to be regarded as separate languages – despite the high degree of mutual comprehensibility. This thesis argues that *intra-* and *interlingual translation* are not stable relations, further asserting that they are contingent primarily upon the way languages and their borders are defined.

Jakobson's notions of *intra-* and *interlingual translation* are investigated through a twofold prism – that of *linguistic fluidity* and *literary circulation*. On the one hand, *linguistic fluidity*, understood as an umbrella term that collectively denotes a range of manifestations where linguistic borders are challenged – either on a macro level, when the whole language changes its unity and/or identity, or a micro level, when the boundaries are deliberately shifted in a multilingual text – serves as a basis for the exploration of the *causes* of the concepts' instability. On the other hand, *literary circulation*, used in the sense defined by David Damrosch to refer to the phenomenon when a literary work travels 'into a broader world beyond its linguistic and cultural point of origin', is supposed to measure the *effects* of these inconsistencies, particularly in cultural terms.

The fundamental aim of this thesis, therefore, is to diagnose the *causes* and *effects* of translational relations' instability. The thesis consists of four central chapters and employs several methodologies: sociolinguistic approach, close reading, comparative translation discourse analysis, and distant reading.

The first chapter examines the temporal dimension of translational relations' instability by tracing the centuries-long history of the folk ballad *Hasanaginica*. The second chapter centres on Zdravko Šotra's adaptation (2002) of Stevan Sremac's novel *Zona Zamfirova* (1903), with a view to assessing the destabilisation of *intra-* and *interlingual* relations in a spatial context. The main findings of these two chapters, which take a sociolinguistic approach, are articulated

as follows: what is translated *inside* and what *outside* the language is contingent on the way speech varieties or lects are delimited; a lack of mutual intelligibility between separate lects is not the necessary condition for language separation; social and political factors, however, play a prominent role in the delimitation of languages; finally, translational relations are not pre-given but *contextually* determined in each individual case.

The third chapter uses close reading and comparative translation discourse analysis of David Albahari's short story 'Learning Cyrillic' (2003) and its English translation by Ellen Elias-Bursać (2012) to explore the destabilisation patterns in the concepts of *intra-* and *interlingual translation* that occur in a multilingual text. This chapter reinforces the pertinence of a contextual framework for the study of multilingual literature's translational relations. What is more, Elias-Bursać's multilingually and graphically aware translation disrupts the traditionally predictable behaviour of 'source' and 'target', which is why the chapter proposes a scalable minimal unit of translation that could facilitate the identification of translational relations.

The final chapter uses distant reading to investigate how literature circulates in the aftermath of linguistic discontinuity. Analysed against Todd Hasak-Lowy's short story 'The Task of This Translator' (2005), it tracks the circulation of Serbian literature in the Anglosphere, concluding that linguistic discontinuity does hinder literary circulation.

KEYWORDS: *intralingual translation*; *interlingual translation*; multilingualism; Serbian literature; Serbo-Croatian language; translational relations

Completion of Thesis

Place : University of Belgrade, Serbia
Year : Submitted in November 2019, defended in July 2020
Supervisor(s) : Associate Professor Dr. Mirjana Daničić
Original Language : English

Intra- I Interlingvalno Prevođenje Kroz Prizmu Lingvističke Fluidnosti I Cirkulisanja Književnosti

ABSTRAKT

Disertacija obrađuje naširoko prihvaćenu klasifikaciju prevodilačkih relacija lingviste Romana Jakobsona, koja razlikuje *intra-*, *interlingvalno* i *intersemiotičko prevođenje*. Mada deo tročlane podele, glavni predmet istraživanja jesu *intra-* i *interlingvalno prevođenje*. Nestabilnost ovih koncepata ispitivana je na primeru srpskohrvatskog i njegovih jezika-naslednika (srpskog, hrvatskog, bosanskog i crnogorskog), koji su pre raspada SFR Jugoslavije koegzistirali kao pojedinačne varijante srpskohrvatskog jezika, a danas se mahom posmatraju kao nezavisni jezici, bez obzira na visok nivo međusobne razumljivosti. Glavni argument ove disertacije jeste da *intra-* i *interlingvalno prevođenje* nisu stabilne relacije, već da one pre svega zavise od načina na koji se definišu jezici i njihove granice.

Jakobsonovi pojmovi *intra-* i *interlingvalnog prevođenja* istraživani su kroz dvostruku prizmu – *lingvističke fluidnosti* i *cirkulisanja književnosti*. S jedne strane, *lingvistička fluidnost*, termin koji se odnosi na niz manifestacija gde su jezičke granice dovedene u pitanje – bilo na makro nivou, kada se menja jedinstvo i/ili identitet čitavog jezika, ili na mikro nivou, kada pisac namerno pomera granice unutar višejezičnog teksta – služi kao osnov za razmatranje *uzroka* nestabilnosti ovih koncepata. S druge strane, *cirkulisanje književnosti*, upotrebljeno u smislu koji je definisao Dejvid Damroš, da označi fenomen kada delo putuje „u širi svet van jezika i kulture u kome je nastalo“, trebalo bi da pomogne u procenjivanju *posledica* ovih pomeranja, posebno na polju kulture.

Glavni cilj ovog istraživanja jeste da ispita *uzroke* i *posledice* nestabilnosti prevodilačkih relacija. Disertacija se sastoji od četiri centralna poglavlja i koristi nekoliko metodologija: sociolingvistički pristup, blisko čitanje, komparativnu prevodilačku analizu diskursa i udaljeno čitanje.

Prvo poglavlje bavi se vremenskom dimenzijom nestabilnosti prevodilačkih relacija kroz ispitivanje viševjekovne tradicije balade *Hasanaginice*. Drugo poglavlje prati ekranizaciju Zdravka Šotre (2002) romana Stevana Sremca *Zona Zamfirova* (1903), kako bi istražila destabilizaciju *intra-* i *interlingvalnih* relacija u prostornom kontekstu. Glavni zaključci ova dva poglavlja, koja se baziraju na sociolingvističkim pristupu, glase: određivanje šta se prevodi *unutar*, a šta *izvan* jezika, zavisi od načina na koji su utvrđene granice jezičkih varijeteta ili „lektova“; nedostatak međusobnog razumevanja između različitih „lektova“ nije nužan uslov za razdvajanje jezika; društveni i politički faktori, međutim, igraju značajnu ulogu u razgraničavanju jezika; najzad, prevodilački odnosi nisu unapred dati, već se moraju *kontekstualno* određivati u svakom zasebnom slučaju.

Treće poglavlje služi se bliskim čitanjem i komparativnom prevodilačkom analizom diskursa pripovetke Davida Albaharija „Učenje ćirilice“ (2003) i njenog prevoda na engleski u izvedbi Elen Elijas-Bursać (2012), u želji da utvrdi obrasce destabilizacije koncepta *intra-* i *interlingvalnog prevođenja* u višejezičnom tekstu. Ovo poglavlje potvrđuje značaj kontekstualnog okvira u izučavanju prevodilačkih relacija višejezične književnosti. Uz to, prevod Elijas-Bursać, koji izuzetno vodi računa o multilingvalnom i grafičkom aspektu, remeti inače predvidivo ponašanje „izvornika“ i „ciljanika“, te poglavlje predlaže uvođenje prilagodljive minimalne jedinice prevođenja kako bi se olakšalo određivanje prevodilačkih relacija.

Poslednje poglavlje koristi udaljeno čitanje kako bi ocenilo posledice jezičkog diskontinuiteta po cirkulisanje književnosti. Analizirano u svetlu pripovetke Toda Hasaka-Luja „Zadatak ovog prevodioca“ (2005), poglavlje prati cirkulisanje srpske književnosti u anglofonim zemljama, i zaključuje da jezički diskontinuitet zaista otežava cirkulisanje književnosti.

KLJUČNE REČI: *intralingvalno prevođenje*; *interlingvalno prevođenje*; multilingvalizam; prevodilačke relacije; srpska književnost; srpskohrvatski jezik